

9 Euroopan unioni: kohti strategista kilpailukykyä

Euroopan unioni on Suomen tärkein poliittinen ja taloudellinen viitekehys ja arvoyhteisö. Suomen tavoitteena on globaalisti vahva ja toimintakykyinen Euroopan unioni, joka edistää jäsenvaltioidensa ja kansalaistensa turvallisuutta, hyvinvointia ja taloudellisia etuja. Suomi on aktiivinen, luotettava ja ratkaisuhakuinen jäsenmaa, joka toimii aloitteellisesti, rakentavasti ja ennakoivasti edistääkseen omia tavoitteitaan. Suomi edistää oikeusvaltioperiaatteen toteutumista sekä korruption torjuntaa EU:ssa.

Suomi tavoittelee Euroopan unionia, joka on suuri suurissa ja pieni pienissä asioissa. Suomi edellyttää, että unioni noudattaa toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteita, toisin sanoen, että päätökset tehdään mahdollisimman lähellä kansalaisia. Suomi vaalii unionin ja jäsenmaiden välistä selkeää toimivaltajakoa, jota ei pidä perussopimusten uudella tulokinnalla laajentaa.

Suomi ajaa jäsenmaiden vastuuta julkisen taloutensa kestävydestä. Suomen EU-politiikan prioriteetit ovat kilpailukyyn edistäminen, EU:n globaalin roolin vahvistaminen, EU:n puolustusyhteistyön syventäminen, sisämarkkinoiden kehittäminen, talouskasvun vauhdittaminen, puhtaan energian investointien edistäminen, luonnonvarojen kestävä hyödyntäminen ja kansallinen päätöksenteko metsäpolitiikassa, ruoantuotannon omavaraisuuden turvaaminen, lähialueiden vakauttaminen sekä ulkorajojen vahvistaminen. EU:n turvapaikka- ja maahanmuuttopolitiikassa, mukaan lukien mahdolliset sisäiset taakanjakomekanismit ja rajaturvallisuus, hallitus noudattaa tämän ohjelman maahanmuutto-osion linjauksia.

Suomen etu on EU:n kehittäminen paremmaksi ja toimivammaksi unioniksi. Suomi on valmis ajamaan lisäpanostuksia EU:n budjetin kautta tärkeäksi katsomiinsa kohteisiin ensisijaisesti budjetin sisältä. Suomen kansallinen intressi on tunnistettava ja turvattava päätöksenteossa: Hallitus pyrkii lisäämään Suomen saantoa ja torjumaan Suomelle haitallisia ratkaisuja. EU-budjetin taso tulee säilyttää kohtuullisena välttämällä Suomen nettomaksuosuuden kasvua. EU:n omien varojen järjestelmän kehittäminen ei saa aiheuttaa suhteellista lisäkustannusta Suomelle.

Hallitus varmistaa, että Suomen kannanmuodostus ja vaikuttamistyö on tehokasta ja tarkoituksenmukaista, ja että Suomi tekee yhteistyötä samanmielisten maiden kanssa tavoitteidensa eteenpäinviemiseksi. Vaikuttaminen Euroopan parlamentin vaalien jälkeen 2024 muodostettavaan unionin strategiseen linjaan ja seuraavan Euroopan komission ohjelmaan on keskeistä heti hallituskauden alusta.

9.1 Jäsenvaltioille kuuluu vastuu julkisen taloutensa kestävydestä

Euroopan unionin tulee siirtyä velkataakkaa kasvattavasta elvytyspolitiikasta ja tulonsiirroista kestävällä pohjalla olevaan kasvupolitiikkaan, jonka perustana on vakaa ja kriisinsietokykyinen talous- ja rahaunioni. Vain vahvan julkisen talouden EU voi pärjätä globaalissa kilpailussa kestävästi ja tarjota kansalaisille kasvavaa hyvinvointia. Kunkin jäsenvaltion on jatkossakin kannettava vastuu omasta julkisesta taloudestaan.

Hallitus ajaa perussopimukseen kirjatun markkinakurin no bailout -periaatteen palauttamista valuuttaunioniin ja velkajärjestelymekanismin käyttöönottoa. Velkajärjestelymekanismi rakennettaisiin Euroopan vakausmekanismin pohjalle ja mahdollistettaisiin velkajärjestely valtiollisten takuusaatavien ensisijaisuus säilyttäen. Mekanismi kytkettäisiin valtioiden velkaantumista koskevien sääntöjen noudattamiseen.

Suomi on avoin joustavuuden lisäämiselle sovituissa alijäämä- ja velkakriteereissä räätälöidysti, jos samalla edistetään uskottavasti markkinakuria ja talouden velkakestävyyttä sekä mahdollistetaan valtioiden velkajärjestely. Suomi ei hyväksy uudistuksia, jotka heikentävät jäsenvaltioiden kannustimia julkistalouksiensa tervehdyttämiseen ja kasvatavat rahoitus- ja makrovakausriskejä Euroopassa. Suomi edellyttää jokaisen jäsenmaan vastuuta omista veloistaan siten, että luottomarkkinoilla määräytyvä riskilisa ylläpitää julkisen talouden kurinalaisuutta ja riskien vähentämistä. Suomi ei sitoudu toimiin, jotka muokkaavat Euroopan unionia epäsymmetrisen tulonsiirtounionin suuntaan. Elpymisväline oli poikkeuksellinen ja kertaluonteinen ratkaisu, eikä järjestely toimi ennakkotapauksena. Suomi ei hyväksy vastaavan järjestelyn toistamista tai muuttamista pysyväisluonteiseksi.

Suomi puolustaa ehdollista varainkäyttöä ja lähtökohtaisesti yksimielisyysvaateen periaatetta Euroopan vakausmekanismin ja muiden kriisivälineiden toiminnassa. Suomi ajaa valtionlainojen riskipainojen tuomista pankkien vakavaraisuuslaskentaan valtioiden ja pankkien epäterveen kohtalonyhteyden pienentämiseksi. Hallitus seuraa ja pyrkii hallitsemaan Euroopan keskuspankin ja Suomen Pankin kautta valtiolle muodostuvaa rahoitusriskiä. Suomi ajaa no bailout -säännön toteutumista myös Euroopan keskuspankin

tasolla. Suomi ajaa toimia, joilla rajataan eurojärjestelmän systeemiriskiä. Suomi edistää pääomamarkkinaunionia ja pankkiunionin saattamista loppuun niin, ettei se lisää Suomen ja suomalaisen pankkijärjestelmän yhteisvastuuta.

Hallitus ei hyväksy toimia, jotka heikentävät jäsenvaltioiden kannustimia julkistalouksiensa tervehdyttämiseen ja kasvattavat rahoitus- ja makrovakausriskejä Euroopassa. On erittäin tärkeää, että kansallisten pankkijärjestelmien ja hallitusten julkisen velan välistä kohtalon-yhteyttä puretaan, jotta varmistetaan rahoitusmarkkinoiden tasapainoinen toiminta ja vakaus.

Hallitus ajaa oikeusvaltioperiaatteen vahvistamista sitomalla EU:n budjettirahoituksen oikeusvaltion kunnioitukseen, varojen väärinkäytön vastaisiin toimiin sekä korruption ehkäisyyn. Samalla hallitus toimii sen eteen, että rahoitus kytketään jäsenvaltioiden kilpailukykyä ja talouskasvua edistäviin toimiin. Jäsenvaltioita on kannustettava tekemään rakenteellisia uudistuksia. Suomen tavoitteena on, että EU:n monivuotisen rahoitus-kehityksen varoja suunnataan uudelleen ja yhä vahvemmin osaamista, energiamurrosta, turvallisuutta, digitalisaatiota, tutkimusta ja uusia innovaatioita rahoittaviin tukiin. EU:n on tehostettava varojen käytön valvontaa.

9.2 Vahvistetaan sisämarkkinoita ja talouskasvua

Toimivat sisämarkkinat, joilla taataan tavaroiden, palveluiden, pääoman ja henkilöiden vapaa liikkuminen, ovat Euroopan integraation ydin ja tulevaisuuden kasvun keskeinen tekijä. Vapaa kaupankäynti luo kasvua ja työtä suomalaisille sekä eurooppalaisille. EU:lla on merkittävä globaali rooli sääntelyvallan ja kauppasopimusten kautta. Eurooppalaisista ratkaisuksista ja innovaatioista voi syntyä globaaleja ratkaisuja sisämarkkinoiden koon ja kauppasopimusten sisältöjen vetoavulla. Hallitus ajaa erityisesti palveluiden sisämarkkinoiden kehittämistä, sääntelysteiden purkua ja reilua kilpailua.

Hallitus ajaa EU:n strategista kilpailukykyä. Tavoitteen saavuttamiseksi Suomi edistää vapaaseen liikkuvuuteen perustuvia sisämarkkinoita ja jäsenvaltioiden välistä luottamusta, haitallisten riippuvuuksien vähentämistä, toimitusketjujen hajauttamista ja markkina-ehtoisten ratkaisujen lisäämistä. Hallitus ei lisää kilpailukykyä haittaavaa ylimääräistä taakkaa EU-sääntelyn kansallisessa toimeenpanossa ja pyrkii vähentämään päällekkäisyyksiä sääntelyssä. EU-sääntelyn ja -pääöksenteon kansallista vaikutusarviointia parannetaan. Hallitus pyrkii vähentämään yritysten hallinnollista taakkaa lisäävää EU-sääntelyä.

Hallitus toimii EU:n sisämarkkina-, teollisuus- ja kauppapolitiikassa määrätietoisesti suomalaisten yritysten kilpailuolosuhteiden turvaamiseksi ja eurooppalaisen talouskasvun vauhdittamiseksi. Kilpailupolitiikan, erityisesti valtiontukisääntöjen, löyhentäminen uhkaa heikentää sisämarkkinoiden toimivuutta. EU:n valtiontukisäännöissä pitää palata mahdollisimman nopeasti kriisejä edeltäneeseen normaalityylaan. EU:n teollisuuspolitiikan tulee turvata yritysten ja teollisuuden kilpailukyky.

Hallitus ei nykytilanteessa kannata lisärahoitusta tai kokonaan uusia EU-tason rahoitusvälineitä. Mahdolliset uudet rahoitustarpeet kilpailukyvyn tukemiseksi ja vihreän siirtymän edistämiseksi tulee kattaa ensisijaisesti nykyisiä EU:n varoja priorisoimalla ja uudelleen kohdentamalla, esimerkiksi hyödyntämällä käyttämättä jääneitä elvytysvaroja. Hallitus arvioi mahdollisen suvereniteettirahaston tarpeellisuutta suhteessa EU:n valtiontuki- ja politiikkaan ja siihen, mihin suuntaan komission tuleva esitys rahaston käyttöä ohjaisi. Hallitus pitää tärkeänä, että mahdollisella rahastolla tavoitellaan tasavertaisia kilpailuolosuhteita, joissa parhaat yritykset ja innovaatiot menestyvät, ja että sen kautta tuetaan vain kaikkein kriittisimpiä hankkeita muun muassa puhtaiden energiainvestointien vauhdittamiseksi.

Hallitus ajaa Euroopan unionin tasolla uusia ja mahdollisimman kattavia kauppasopimuksia EU:n ulkopuolisten maiden ja maaryhmien kanssa. Unionin on edistettävä avointa ja oikeudenmukaista kauppapolitiikkaa. Unionin yleisiä tavoitteita esimerkiksi ympäristömyönteisen tuotannon vahvistamisesta on edistettävä kauppaa vapauttamalla ja kannustimia lisäämällä kaupan rajoittamisen sijaan. Hallitus ajaa markkinaehtoisia ratkaisuja, kuten merkintä- ja sertifiointijärjestelmien kehittämistä ja tullin alennusten suuntaamista ympäristömyönteiselle tuotannolle. Suomi edistää EU:n pyrkimystä sopia digitaalisen kaupan säännöistä EU:n keskeisten kumppanimaiden kanssa.

Hallitus edistää digitaalisten sisämarkkinoiden kehittämistä sekä digitaalisia palveluita tarjoavien yritysten toimintaedellytysten parantamista. EU:lla on oltava keskeinen rooli digitaalitalouden globaalien standardien luomisessa. Hallituksen tavoitteena on varmistaa, että unionin sääntely on teknologianeutraalia. EU:n tulee ottaa vahvempi rooli kyberturvallisuudessa olemassa olevien toimivaltuuksien rajoissa sekä tarjota suotuisa toimintaympäristö tekoälyn kehittämiselle ja käyttöönotolle.

Hallitus edistää suomalaisen ruoantuotannon toimintaedellytyksiä osana eurooppalaista ruoantuotantoa. Vahvistamalla sisämarkkinoita hallitus edistää Euroopan unionin ruokaturvallisuutta sekä EU:n kriittistä omavaraisuutta. Kriittiseen omavaraisuuteen lukeutuu myös teknologinen huoltovarmuus. Hallitus hakee aktiivisesti EU-rahoitusta infrastruktuurihankkeille ja vaikuttaa EU-ohjelmiin niin, että alueen tarpeet ja erityispiirteet huomioidaan niiden suunnittelussa. Hallitus edistää EU:n ulkoraja-alueiden elinvoiman vahvistamista Suomessa.

Hallitus tukee toimia EU:n kriisivarautumisen vahvistamiseksi huolehtien siitä, etteivät EU-säädökset heikennä Suomen huoltovarmuusjärjestelmän toimivuutta. Hallitus edistää EU:n ja Naton välistä resilienssi- ja varautumisyhteistyötä erityisesti kriittisen infrastruktuurin suojaamiseksi.

9.3 Euroopan unionin otettava vahvempi rooli geopoliittisena toimijana

Euroopan unioni on viimeisten vuosien aikana muuttunut yhä geopoliittisemmaksi toimijaksi. Kiihtyvä suurvaltakilpailu edellyttää EU:lta vahvempaa globaalia otetta, jotta se voi turvata jäsenvaltioidensa etuja. Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan on selkeyttänyt ja konkretisoinut Naton ja EU:n rooleja Euroopan ulko- ja turvallisuuspolitiikassa. Nato vastaa Euroopan sotilaallisesta puolustuksesta komentorakenteen ja yhteisen puolustus-suunnittelun avulla, joihin Suomi Naton täysjäsenenä osallistuu. EU on aktiivinen pakotepoliitiikassa sekä tehokas Ukrainan poliittisessa, taloudellisessa ja materiaalisessa tukemisessa. Hallitus edistää EU:n ja Naton välistä yhteistyötä, EU:n ulkopoliittista roolia ja strategisessa kompassissa linjattuja turvallisuuden kehittämistoimenpiteitä.

Hallitus sitoutuu voimakkaasti tukemaan Ukrainaa ja sen jälleenrakentamista ja on avoin erilaisille rahoitusratkaisuille Ukrainan tukemiseksi. Suomi antaa tukensa Ukrainan eurooppalaiselle polulle. Suomi suhtautuu avoimesti jäsenyyskriteerit täyttävien maiden liittymiseen EU:n jäseneksi. Kaikkien jäsen ehdokkaiden kohdalla Suomi pitää tärkeänä EU:n luotettavuutta ja uskottavuutta neuvottelukumppanina ja korostaa jäsenyyskriteerien täyttymisen tärkeyttä.

Suomi tukee Euroopan rauhanrahaston käyttöä ja lisäpääomittamista Ukrainan tukemiseksi. Rauhanrahasto on EU-budjetin ulkopuolinen väline, jonka tarkoituksena on parantaa EU:n kykyä ehkäistä konflikteja, rakentaa rauhaa ja vahvistaa kansainvälistä turvallisuutta. Rahaston roolia voidaan edelleen kasvattaa Ukrainan jälleenrakennuksen alkaessa.

Hallitus edistää EU:n Venäjän-pakotteiden toimeenpanoa ja tehostamista. Suomi toimii määrätietoisesti EU:n Venäjä-politiikan yhtenäisyyden ja vaikuttavuuden puolesta.

Euroopan yhteinen sotilaallinen puolustus rakentuu Naton varaan. Suomi tukee Euroopan puolustusyhteistyön syventämistä, mukaan lukien strategisen kompassin tavoitteita osana Naton eurooppalaista pilaria. Tärkeitä alueita, joilla Euroopassa on syytä tiivistää yhteistyötä, ovat puolustusteollisuus ja sen tuotekehitys, sotilaallinen liikkuvuus, hybridi- ja

kybervalmiudet sekä yhteiset nopean toimintakyvyn joukot. On olennaista, että EU:n pysyvä rakenteellinen yhteistyö (PRY) vastaa EU:n suorituskykytavoitteita ja vahvistaa koko EU:n puolustusta.

Hallitus ottaa EU-politiikassa vahvasti huomioon eri aloitteiden ja instrumenttien vaikutukset Suomen puolustusteolliseen ja teknologiseen pohjaan ja huolehtii Suomen sotilaallisen huoltovarmuuden turvaamisesta. Suomi varmistaa, että eurooppalaiset aloitteet koskien yhteishankintoja (EDIRPA) ja ampumatarviketuotannon kehittämistä (ASAP) eivät aiheuta markkinahäiriöitä, puutu elinkeinovapauteen, horjuta Suomen huoltovarmuutta ja huoltovarmuusmallia tai suosi suhteettomasti suurimpia jäsenvaltioita.

Hallituksen tavoitteena on, että unioniin luodaan puolustustarvikkeiden yhteismarkkinat. Suomi ajaa EU:n yhteistä eurooppalaista asevientipolitiikkaa, EU:n yhteisiä puolustus-hankintoja sekä tulevaisuuden puolustusteknologioiden tutkimisen ja kehittämisen rahoituksen lisäämistä. Hallitus kannattaa EU:n puolustusteollisuuden lisäämistä kestävä rahoituksen taksonomiaan. Hallitus edistää kiertotalouteen ja uusiutuviin energialähteisiin perustuvien puolustustarvikkeiden hyödyntämistä. Suomi hyödyntää täysimääräisesti CEF-rahoitusta EU:n sotilaallisen liikkuvuuden hankkeisiin.

Hallitus pyrkii vahvistamaan EU:n päätöksentekokykyä. Määräenemmistöpäätösten lisääminen on mahdollista vain rajatuilla ulko- ja turvallisuuspolitiikan aloilla, kuten pakotepolitiikassa.

Hallituksen tavoitteena on vahva transatlanttinen suhde EU:n ja Yhdysvaltojen välillä. Suomi ajaa EU:n ja Yhdysvaltojen yhteisiä kantoja WTO-neuvotteluissa. Hallitus edistää myös EU:n yhteistyötä muiden strategisten demokraattisten liittolaisten kanssa. Hallituksen tavoitteena on EU:n taloudellisen, teknologisen ja teollisen riippuvuuden vähentäminen Kiinasta. Hallitus vahvistaa EU:n ja Afrikan välistä tasavertaista kokonaisvaltaista kumppanuutta.

9.4 Suomen ääni kuuluviin Euroopan unionissa

Hallitus sitoutuu Suomen EU-vaikuttamisen ja ennakkovaikuttamisen tehostamiseen sekä kannanmuodostuksen nopeuttamiseen. Suomi määrittää ydintavoitteensa seuraavalle EU-vaalikaudelle vuonna 2023. Hallitus siirtyy kerran vaalikaudessa annettavasta EU-selonteosta jatkuvaan strategisten prioriteettien määrittämiseen, vaikuttamiseen ja seurantaan. Hallitus valmistelee valtioneuvoston periaatepäätöksen ennakkovaikuttamisen järjestämisestä ja ennakoivasta kannanmuodostuksesta. Hallitus laatii vuosittaisen, konkreettisen EU-vaikuttamisstrategian Suomen edun kannalta keskeisistä EU-kysymyksistä. Suomi

valmistelee omat kantansa ja esittää omat selkeät ratkaisumallinsa ennen komission esityksiä. Strategisten prioriteettien määrittäminen tarkoittaa myös asioiden asettamista tärkeysjärjestykseen. Eduskunnan mahdollisuuksia osallistua Suomen EU-kannanmuodotukseen aikaistetaan ja parannetaan.

Hallitus nostaa Suomen kansallisen edun edistämisen ja puolustamisen Euroopan unionissa jokaisen ministeriön keskeiseksi prioriteetiksi. Kansliapäällikkö vastaa ministeriönsä EU-vaikuttamisen koordinaatiosta. Euroopan unionin neuvoston työskentelyyn osallistumisen lisäksi tiedonkeruu suunnitteluasteella olevista aloitteista ja vuoropuhelu Euroopan komission sekä Euroopan parlamentin kanssa ovat edellytyksiä vaikuttamisen onnistumiselle. Pääministerille jätetään eduskunnan toimivalta- ja vaikuttamismahdollisuudet huomioiden liikkumavaraa Eurooppa-politiikassa yllättäviä tilanteita ja muuttuvia neuvotteluasetelmia varten Suomen kokonaisedun huomioimiseksi.

Hallitus lisää aktiivisuuttaan Euroopan unionin neuvostossa samanmielisten jäsenvaltioiden yhteistyön vahvistamiseksi. Suomi tiivistää asiakohtaista yhteistyötä eri jäsenvaltioiden kanssa ja ylläpitää samalla perinteisiä kumppanuuksia. Pohjoismaista yhteistyötä tiivistetään. Tarvittavasta yhteistyöstä ja yhteistyömuodoista eri jäsenvaltioiden kanssa on sovittava pääministerin kanssa.

Valtioneuvoston kanslia vastaa Suomen linjan muodostamisesta Eurooppa-neuvostoon ja eri ministeriöiden kantojen yhteensovittamisesta. Se myös koordinoi ministeriöiden ennakkovaikuttamista yhdessä Suomen pysyvän EU-edustuston kanssa. Hallitus kytkee Suomen pysyvän edustuston Euroopan unionissa nykyistä tiiviimmin osaksi valtioneuvoston toimintaa ja selkeyttää ohjausjärjestelmää. EU-tuomioistuinasioiden valmistelu siirretään valtioneuvoston kansliaan. Hallitus käynnistää virkamiesohjelman, jonka tavoitteena on edistää suomalaisten virkamiesten pääsyä EU-tehtäviin ja etenemistä toimielinten sisällä. Osana ohjelmaa tuetaan valtionhallinnon virkamiesten EU-osaamista.